

Dragash Dragaš

*Empowered lives.
Resilient nations.*

A project for Sustainable Development Projekti për Zhvillim të Qëndrueshëm Projekat za Održivi Razvoj

This project is funded by Government of Finland
Ky projekt është financuar nga Qeveria e Finlandës
Ovaj projekat je finansiran od strane Vlade Republike Finske

SUSTAINABLE LAND USE MANAGEMENT AND CONSERVATION OF BIODIVERSITY IN DRAGASH/DRAGAŠ MUNICIPALITY

What we want to achieve

Due to poor agricultural resources and geographical isolation Dragash/š is among the most underdeveloped regions in Kosovo. The economic situation is dominated by a high rate of unemployment, suffering from population loss resulting from large-scale emigration, and limited access to public transportation, modern forms of energy services, education, phone lines, health facilities and markets. This is why the project, aimed at improving the lives of the citizens, is very important. It has the following specific objectives:

- protection of natural resources and biodiversity;
- promotion of local resources and competitive advantages;
- raise capacities of farmers and producers to reach markets and improve quality of their products;
- improve energy efficiency and promotion of renewable energy sources;
- improve good governance and gender equality in the municipality.

Results

- The programme has developed the Municipal Development Plan, including strategies for settlements, roads and infrastructure, forestry, health, education, biodiversity and nature protection, agriculture, cultural heritage & tourism, economic development, human resources development, water and waste water, waste management and energy;
- It has completed the sustainable development Atlas for the Sharr/Šar national park (mapping resources, forestry, biodiversity, potential for tourism);
- Developed management plan for the Sharr/Šar National Park; and
- Created employment opportunities and support for local SME's in Dragash/š (through Ecoprofit training, recycling business opportunities);

Where?

Municipality of Dragash/š

Beneficiaries:

Municipal institutions in Dragash/š
People living in Dragash/š municipality

Partners:

Dragash/š municipality
Sharr/ Šar National Park Directorate
Ministry of Environment and Spatial Planning
Ministry of Economic Development
Ministry of Agriculture, Forestry and Rural Development
Privatization Agency of Kosovo

Project Budget:

4,037,685USD

Donor:

Government of Finland

Time frame:

November 2010 - November 2013

Contacts:

Maria Elena Zuniga Barrientos
Project Manager
maria.zuniga.barrientos@undp.org
mobile: +377 45 389 489

Shkipe Deda-Gjurgjiali
Environment & Energy Portfolio Manager
shkipe.deda-gjurgjiali@undp.org
Phone: +386 49 785894

THE PROJECT SUPPORTS SHARR/SAR NATIONAL PARK

21 March 2013

On 21 March, Ms. Osnat Lubrani, UN Development Coordinator and UNDP Kosovo Resident Representative and Mr. Ilir Morina, Head of Kosovo Environmental Protection Agency, signed a Letter of Agreement dealing with the realization of several activities supporting consolidation of the Sharr/Šar Mountain National Park, namely the production of a Sustainable Development Atlas, Management Plan, Draft Business and Financial Plan and Ecosystem Economic Valuation.

The “Conservation of Biodiversity and Sustainable Land Use Management in Dragash/š” project will implement activities that will strongly support the Kosovo Government’s efforts to consolidate its protected areas, including the Sharr/ Šar National Park, and managing them in sustainable, environmentally friendly and economically profitable way.

Dragash/š municipality is located in the southernmost part of Kosovo, at an average altitude of 1.620 meters. The municipality includes the Dragash/s town and 35 villages and spreads throughout the geographical regions known as Gora and Opojë/Opolje.

The population is estimated in 33,997 inhabitants. About 60% of the inhabitants are Kosovo Albanian 26% Gorani and 12% Bosniaks.

BETTER CERTIFICATES THAN FLOWERS!

8 March 2013

Until a few months ago, it was “business as usual” for women and girls in Shajne/Šajnovce village, Dragash/š Municipality. Things changed when two girls from the village who regularly attended meetings of Local Working Group proposed professional training on sewing for women and girls as a priority intervention in the village.

Considering the fact that a jeans factory is to be opened soon close to the village, the proposal was endorsed by the Local Working Group, which was established under the UNDP Dragash/š and Art Gold project, and the local NGO “Women Initiative” started the training in November 2012.

The daily routine changed for 25 women and girls who attend the training three times a week, for 3 hours each time. Enthusiastic to learn as much as possible about the techniques of sewing, they used the opportunity to socialize with each other and exchange views on their problems and concerns.

To mark 8 March, International Day of Women, they organized a simple exhibition of their creative works, presenting the knowledge they obtained in the training.

The activity opened the door not only to practical training but also to discussions on gender equality in education, employment, property etc., which was led by Municipal Officer for Gender Equality.

“It is not that our rights are not being respected, the problem is that we don’t ask for our rights. We are taught to act as not equal to men since we were born” said Minire Bajrami, one of the participants.

However all women agree that although the situation cannot change in one day or one year, they can start thinking of making a difference by educating their children, younger brothers or sisters differently and by promoting open dialogue with their parents or husbands.

Until few months ago, it was “business as usual” for women and girls in Shajne/Šajnovce village of Dragash/š Municipality. Things changed when two girls from the village who regularly attended meetings of the Local Working Group proposed professional sewing training for women and girls as a priority intervention in the village.

Dragash/š is among the most underdeveloped regions in Kosovo.

PARTICIPATORY PLANNING APPROACH IMPROVES LIVELIHOOD OF DRAGASH/Š MUNICIPALITY

27 December 2012

More than 70 representatives of Dragash/Š Municipal Assembly, Municipal Working Group and Local/Village Working Groups (L/VWG), both men and women, participated in a one day workshop organized by UNDP ART Gold Programme and the Municipality of Dragash/Dragaš in late December. The overall objective was to promote the ownership of municipality and communities towards Municipal Development Plan and participatory planning process results as well as to share the recommendations resulting from planning process on actions that will contribute to build improved governance. Specific objectives were to emphasize the community engagement in the planning process, enable exchange of experiences among communities and learning on best practices, and therefore introduce the idea of institutionalizing the Local Working Groups as formal partners of municipal leadership. During the workshop representatives of the Local/Village Working Groups from Bresane , Kuk , Shajne , Zlipotok and Rapča made a detailed presentation on the overall situation in their villages, including resources and needs/priorities of the community for improving their life conditions.

After the presentations a long discussion ensued. It was concluded that the LWG representatives understood the importance of participatory planning approach and its impact on community development. The Municipality acknowledged the function as well and committed to include at least one priority project per village in the capital investments plan of the Municipality in the coming two years.

“Never before have we heard about Participatory Planning approach as it has never been introduced to our community. But, after establishing the VWG by UNDP ART Gold Programme in our village (Bresane) and working closely for about four months with the UNDP team I found it very useful and helpful for overall development of the village” says Ajet Reshiti, VWG Coordinator of Bresane village in Opoja region.

Jusuf Hodža, member of Restelica VWG, expressed his satisfaction that UNDP ART GOLD Programme supported by the Municipality has established the Local Working Group in his village because, according to him, after establishment of the VWG things started to positively move in the village. He explained that, financially supported by UNDP ART GOLD Programme and Municipality, last year eight illegal dumpsites have been cleaned in Restelica. Furthermore, again supported by UNDP ART GOLD Programme and Municipality, just after implementation of the cleanup activities the village has been included in regular waste collection system, which never existed before. “Now our village looks much better, more beautiful and more healthy as there are no more illegal dumpsites in the village and we can from now on promote and develop rural tourism which was not possible before due to the dumpsites in the village” said Hodža. The village didn’t have organized leading bodies before. Establishment of the VWG by UNDP and Municipality was a very good sign that one day the village will establish the Village Council. “Thanks to efforts and involvement of UNDP and Municipality last year we established the Village Council, and now life in our village is more organised as we have our legal bodies” declared Hodža.

The Dragash/ š Sharr mountain alpine range, bordering Macedonia to the east and Albania to the south is nature resource important not only for Dragash/š, but also for all of Kosovo.

Since 2010 the UNDP Art (Articulation of Territorial Networks) Kosovo project is implementing in Dragash/Dragaš Municipality the framework of the UNDP Project "Conservation of Biodiversity and Sustainable land use Management". It aims to support the Municipality of Dragash/Dragaš in integrating the ART Participatory Planning approach and methodology into Municipal planning processes, and identifying and facilitating the implementation process of Quick Impact Projects and establishing decentralized cooperation networks with international interested partners in developing various types of cooperation in order to contribute to the improvement of living conditions of Dragash/Dragaš citizens.

The participatory planning process is implemented in the 10 largest and strategically important villages of the Municipality: Bellobrad, Brrut, Blac, Brod, Restelica, Bresane, Kuk, Shajne, Zlipotok and Rapča) through the established infrastructure: Local Working Groups and the Municipal Working Group.

As a result of this process, started initially with five villages (Bellobrad, Brrut, Blac, Brod and Restelica) in June 2010 and subsequently expanded to include five other villages (Bresane, Kuk, Shajne, Zlipotok and Rapča) under the second phase of ART in 2012, the existing resources, risks and possible solutions to local problems were identified.

The community has also worked in identifying how to mobilize the existing resources in order to address their challenges for development and improve their livelihoods. All data gathered and elaborated with the Working Groups are included in the published document, "The Municipal Guidelines for Decentralized Cooperation".

In addition to the strategic guidelines, the UNDP Dragash/Dragaš project works in the production of a broader Municipal Development Plan which integrates the work of these local communities, including the provision of local economic development strategies. At the same time the UNDP/ART project in cooperation with Dragash/Dragaš Municipality has implemented five quick-win projects identified at the village level (rehabilitation of village library; improvement of road infrastructure; construction of school play garden; cleaning of illegal dumpsites and inclusion in waste collection service; and school laboratory equipment) and is currently facilitating the procurement process of six new quick-win projects (training for woman for factory work, modernization of school environment, improvement of road infrastructure, improvement of water supply system and promotion of agriculture activities).

The Art Gold initiative is implemented in Dragash/Dragaš Municipality as a complementary action to the process of developing the Municipal Development Plan, and as a new practice of a better engagement of communities in raising their voice to solve the problems that they are facing in their daily life with the aim of ensuring better life conditions for the future.

It has high biodiversity value, endogenous resources for alpine economy, and in its water-shed and water resources potential for hydropower energy, renewable energy. Dragash Sharr and Koritnik mountains are declared part of Sharr Mountain National Park providing unique opportunity for nature based tourism development.

The general high rate of unemployment is even higher for women in this area. Dragash/š programmes are undertaking a series of trainings to help them gain necessary skills for employment and innovation. Also analyzing endogenous local resources that allow to improve the productivity of the local value chains such as bee keeping, forest and herbs, milk and meat, fruit- vegetables & cereals, textiles and clothes, and local tourism system.

17 women from Dragash/š Municipality are being taught specific skills required for sewing shoes in the shoe-making Factory "Solid" in Suhareka. The ten most successful will receive machines to sew shoes from home.

The economic situation is dominated by a high rate of unemployment, population suffered from large-scale emigration, and underdeveloped services such as public transportation, energy services, education, communications, health facilities and markets.

LOCAL PROFESSIONALS IN DRAGASH/Š ADVANCE THEIR KNOWLEDGE

20 December 2012

The UNDP Dragash/Dragaš project Conservation of Biodiversity and Sustainable Land Use Management has recently organized and accomplished four trainings: Developing and Applying Leadership Skills, Office Management, Solar Thermal Systems for Water Heating and Energy Efficiency Interventions of Craftsman and plumbers in Construction Sector. In total 58 persons with different backgrounds and professions attended and successfully completed the trainings which were organized in close cooperation with the Municipality in order to build capacities of municipal staff and members of 10 Village Working Groups in the field of leadership skills, office management and energy efficiency

15 participants completed the two day training, “Developing and Applying Leadership Skills”, 10 of them from VWG from both Opoja and Gora regions and 5 technical members of the Municipal Working Group. Based on the assessment of the trainers the overall objective have been achieved and from now on all participants will be able to use knowledge on more effective leading, communicating and problem-solving.

The second training, “Office Management Training”, took longer - 19 days. Seventeen participants coming from all municipal directorates were trained on improvement of their office management skills in order to make them more effective on organizational skills, team- work and basic computer skills. The training has covered the fundamental areas of office management such as: forming a philosophy of administrative office management; developing skills in managerial decision making, help understand the importance of setting priorities, time management, recordkeeping, data entry, etc.; develop necessary skills and knowledge to recognize the strengths and weaknesses of team members, work as part of a team and assess the effectiveness of the team member and develop basic computer skills that help create and present information. The premise behind this training was to provide the participants with practical skills that will have a direct impact on their daily life. Furthermore, the training was designed to create a deeper relationship between participants that lasts well after their training is finished, and this relationship proves to be fruitful for both the municipality offices and its community.

Considering the fact that a jeans factory is to be opened soon close to the village, the proposal was endorsed by the Local Working Group, established under the UNDP Dragash/š project and the local NGO “Women Initiative” started the training in November 2012.

Even though UNDP Dragash/š project has already been planning to organize trainings in the energy sector. the request for organizing such trainings came from the Municipality, respectively from MWG and few VWG justifying that the local communities have a lack of knowledge and experience in implementing Renewable energy technologies including solar thermal systems for water heating as well as in energy efficiency interventions of craftsmen and plumbers in the construction sector. Thus, UNDP has organized 5 days of practical training on the installation of Solar Thermal Systems for Water Heating. Training was practical, featuring the installation of a real solar thermal system for water heating in the Health Center of Bresane village. The solar thermal system installed in the health center during the training is a donation to the health center. The 7 participants, comprising municipal technical staff and local private craftsman (plumbers), have successfully accomplished the training. The local craftsmen and plumbers have been mostly trained on proper selection, installation and maintenance of STSs in small business and private households. While 13 participants coming from the technical staff of the Municipality and from 7 different villages within the 3 days training Energy Efficiency Interventions of Craftsman and plumbers in Construction Sector have developed respectively increased their capacities for proper selection and installation of EE materials in private and public buildings regarding thermal insulation of the building envelope.

In all trainings participants were from both communities living in Dragash/Dragaš Municipality, Albanians and Gorani/Bosniaks. Participation of women in Developing and Applying Leadership Skills and Office Management training was satisfactory. In Solar Thermal Systems for Water Heating and Energy Efficiency Interventions of Craftsman and plumbers in Construction Sector training no women participated perhaps because of the nature of the professions and the current lack of target group.

After accomplishment of all four trainings a ceremony of certificate presentation took place. Certificates were handed over by UN Development Coordinator and UNDP Resident Representative Ms. Osnat Lubrani and by the Mayor of Dragash/Dragaš Municipality Mr. Salim Jenuzi. "I'm so glad that UNDP, supported by the Municipality, has enabled the organization of these workshops and hope that the trainees have gained new knowledge which they will use in their everyday work and contribute to overall development of the Municipality.

After acknowledging UNDP for the support given on these trainings, Mayor Salim Jenuzi wished the trainees successes in further opportunities on their capacity development. He gave committment that the Municipality is ready to fully support any other trainings organized in the future by UNDP or other organizations in order to support development of the Municipality of Dragash/Dragaš.

The daily routine changed for 25 women and girls who attend the training three times a week, for 3 hours. Enthusiastic to learn as much as possible the techniques of sewing, they use the opportunity to socialize with each other and exchange views on their problems and concerns.

To mark 8 March, (the International Day of Women), Dragash/s women organized exhibition of their creative works, using skills they got in the training.

Thus activity opened the door not only for practical training but also for discussions on gender equality in education, employment, property etc. led by the Municipal Officer for Gender Equality.

"It is not that our rights are not being respected, the problem is that we don't ask for our rights. We are taught to act as not equal to men since we were born"
said Minire Bajrami, one of the participants.

However all women agree that although the situation cannot change in one day or one year, they can start thinking of making a difference by educating their children, younger brothers or sisters differently and by promoting open dialogue with their parent or husbands.

ONE DAY ON EARTH

11 November 2011 (11/11/11)

ONE DAY ON EARTH is the first film made in every country of the world on the same day. We see both the challenges and hopes of humanity from a diverse group of volunteer filmmakers assembled by a participatory media experiment. The world is greatly interconnected, enormous, perilous, and wonderful. In 2011 a beautiful municipality of Dragash/Š was portrait in this film.

Women and men - beneficiary farmers of greenhouses from Zlipotok village on the training on how to successfully cultivate tomatoes.

Based on criteria of previous experience, land ownership, and irrigation possibilities nine families were selected to benefit from greenhouses. The farmers have started cultivating of strawberries, tomatoes and fruit trees which are going to be sold at local market. If successful, they plan to increase the size of greenhouses and production.

Other farmers are closely monitoring the process. If the initiative proves sustainable, it will open the doors to practicing the same technique for cultivation of strawberries or other fruits or vegetables.

A number of projects were developed
and implemented for children.

Primary school students in Brod village were learning chemistry, IT, physics and biology without any hands-on experience.

The same school houses a pre-school class. The equipment in this class was next to non-existent.

Children are looking forward to spend few hours each day in the classroom that is equipped with all the necessary staff to help them make the first steps.

Village library, an old building in Bellobrad was in a very bad condition. Provision of regular services was very difficult.

KS2-222 FLETCHER PERLANI

KS2-222 FLETCHER PERLANI

ELEMENTARY SCHOOL IN KOSAVĚ/O VILLAGE

The main intention of the project was saving energy and increasing the conditions for the students and teachers, through thermally insulating external walls of the school premises and replacing windows and doors. The project created a better working environment, warmer during winter and cooler during the summer months.

A long-term benefit for the community is the saving the energy of combustible such as wood and coal that is basically used in the schools of municipality of Dragash/ š. Saving combustible resources will amount to about 40 % in comparison to the time when the school has not been thermally insulated and with doors and windows with greater coefficient of thermal conductivity. From here, we can emphasize also the decrease of CO₂ emission in the area, in consequence of reduced consumption of combustibles (wood, coal).

SHKOLLA FILLORË "28 NËNTORI"
PRIMARY SCHOOL "28 NOVEMBER"
OSNOVNA ŠKOLA "28 NOVEMBAR"
BRESANË - BRODOSAVCE

After the rehabilitation of rooms, now students and readers in general enjoy reading books and using internet.

Bresane village, the biggest village in Opoja region, with more than 600 primary school students, and a young population in general did not have many alternatives on how to spend the free time.

The youth did not have many opportunities to engage in social and sports activities and the only place they used to meet was the village coffee shop.

The need for constructing a sports field in the village or more specifically, in the primary school's yard, which could be used by the entire community was a top priority.

Restelica village with 4,698 permanent inhabitants was not part of waste collection service until 2011. In collaboration with the community, municipality and waste service company, UNDP programme succeeded in including Restelica in waste collection service. Additionally eight illegal existing dumpsites within the village were cleaned.

Due to difficult access to Restelica, the company has engaged a person from the village who collects the waste house by house and brings it to the entrance of the village, where the company can collect it with their own truck.

Production of honey is one of the contributors to the local economy in the municipality with EUROs 59,000 of income generated in 2012.

The programme supported 11 beekeepers of "Radika Med" association in villages of Pllave and Krushevo with beehives, bee boxes, and food for bees, equipments for honey extract and training for maintaining the bees. It is now working with 4 associations totalling 36 of beekeepers to improve the production, know how, quality, diversification of products and market outreach.

1. Main Family Health centre staff using the hot water heated by solar collectors

Installation of solar panels in main Family Health Centre building for heating the water has contributed to decrease of electricity of expenses and has enabled better provision of services by increasing also the hygiene and general well being in the health centre.

“Installation of the solar system for sanitary water heating at the main Family Health Centre in Dragash/Š” was implemented by UNDP to promote the use of solar panels for heating sanitary water supply.

FIRST SOLAR WATER HEATING IN MEDICAL HEALTH FAMILY CENTRE

A pilot project, "Installation of a Solar System for Sanitary Water Heating at the Medical Centre in Dragash/š", was implemented by UNDP with the support of the non-governmental energy organization AKEREE, and funded by the Government of Finland, to promote the use of solar panels for heating the sanitary water supply of the Medical Health Family Centre (MHFC). Additionally, the targets included increased energy efficiency and a stable adequate supply of hot sanitary water for the MHFC.

Water is heated by using the solar energy collectors on the roof of the building while the water is kept in the 27 central boilers of the hospital. The employees of MFHC have been trained to maintain the solar water heating system and to avoid any damage caused by casual electricity cut. The expected results of the two months pilot project include annual electric energy savings 16 MWh, annual reduction in CO2 emissions by 17.4 Ton and annual reduction in electricity costs totalling 2.000 Euros. The money saved from the decreased electricity consumption will be used for investments within MHFC.

Being the first solar water heating system in Dragash/š municipality, the pilot project has a great demonstration value by introducing the potential of renewable energy to the local community. Hopefully, the promising results of using solar energy will have a gripping effect on the other activities in the region including dairy, food processing and especially households.

Water is heated by using the solar collectors on the roof of the building while the water is kept in the 27 central boilers of the hospital. The maintainers of the main Family Health Centre have been trained to maintain the solar water heating system and to avoid any damage caused by casual electricity cuts. All employees of the main Family Health centre are informed of the benefits of the installed system.

MENAXHIMI I QËNDRUESHËM I SHFRYTËZIMIT TË TOKËS DHE MBROJTJA E BIODIVERSITETIT NË KOMUNËN E DRAGASHIT

Çka dëshirojmë të arrijmë

Për shkak të resurseve të dobëta bujqësore dhe izolimit gjeografik, Dragashi është një nga rajonet më të pazhvilluara në Kosovë. Situata ekonomike dominohet nga një shkallë e lartë e papunësisë, që rëndohet nga humbja e popullatës si rrjedhojë e emigrimit në shkallë të madhe dhe qasjes së kufizuar në transport publik, forma moderne të shërbimeve të energjisë elektrike, arsim, linja telefonike, objekte shëndetësore dhe tregje. Prandaj ky projekt, që ka për qëllim përmirësimin e jetëve të qytetarëve, është shumë i rëndësishëm. Projekti ka objektivat specifike si në vijim:

- mbrojtja e resurseve natyrore dhe biodiversitetit;
- promovimi i resurseve lokale dhe përparësive konkurruese;
- ngritja e kapaciteteve të bujqve dhe prodhuesve për të pasur qasje në tregje dhe për të përmirësuar cilësinë e produkteve të tyre;
- përmirësimi i efikasitetit të energjisë dhe promovimi i burimeve të ripërtëritshme të energjisë;
- përmirësimi i qeverisjes së mirë dhe barazisë gjinore në komunë.

Rezultatet

- Programi ka hartuar Planin Zhvillimor Komunal, duke përfshirë strategjitë për vendbanime, rrugë dhe infrastrukturë, pylltari, shëndetësi, arsim, biodiversitet dhe mbrojtje të natyrës, bujqësi, trashëgimi kulturor dhe turizëm, zhvillim ekonomik, zhvillim të burimeve njerëzore, menaxhim të ujit, ujërave të zeza dhe mbeturinave dhe energjisë;
- Ai ka përfunduar Atlasin për zhvillim të qëndrueshëm për parkun kombëtar Sharri (identifikimin e resurseve, pylltarisë, biodiversitetit, potencialit për turizëm);
- Është hartuar plani menaxhues për Parkun Kombëtar Sharri; dhe
- Janë krijuar mundësi të punësimit dhe mbështetjes për NVM-të lokale në Dragash (përmes trajnimeve për Ekofitim, mundësive për biznese të riciklimit);

Ku?

Komuna e Dragashit

Përfituesit:

Institucionet komunale në Dragash
Njerëzit që jetojnë në komunën e Dragashit

Partnerët:

Komuna e Dragashit
Drejtoria e Parkut Kombëtar Sharri
Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor
Ministria e Zhvillimit Ekonomik
Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural
Agjencia Kosovare e Privatizimit

Buxheti i projektit:

4,037,685 dollarë amerikanë

Donatorë:

Qeveria e Finlandës

Afati kohor:

Nëntor 2010 –nëntor 2013

Kontaktet:

Maria Elena Zuniga Barrientos
Menaxhere e Projektit
Maria.zuniga.barrientos@undp.org
celulari: +377 45 389 489

Shkipe Deda-Gjurgjiali
Menaxhere e Portfolios për Mjedis dhe Energji
shkipe.deda-gjurgjiali@undp.org
telefoni: +386 49 785894

PROJEKTI MBËSHTET PARKU KOMBËTAR SHARRI

21 Mars 2013

Më 21 mars, znj. Osnat Lubrani, Koordinatore për Zhvillim në OKB dhe Përfaqësuese Rezidente e UNDP-së për Kosovë dhe z. Ilir Morina, Udhëheqës i Agjencisë për Mbrojtjen Mjedisore në Kosovë, kanë nënshkruar një Marrëveshje që ka të bëjë me realizimin e disa aktiviteteve që mbështesin konsolidimin e Parkut Kombëtar të Malit Sharr, gjegjësisht përgatitjen e Atlasit për Zhvillim të Qëndrueshëm, Planit të Menaxhimit, draft Planin e Biznesit dhe atë Afarist dhe Vlerësimin e Ekosistemit Ekonomik.

Projekti "Mbrojtja e Biodiversitetit dhe Menaxhimi i Qëndrueshëm i Shfrytëzimit të Tokës në Komunën e Dragashit" do të përfshijë realizimin e aktiviteteve që mbështesin fuqimisht përpjekjet e Qeverisë së Kosovës për konsolidimin e zonave të mbrojtura, duke përfshirë Parkun Kombëtar Sharr dhe menaxhimin e tyre në mënyrë të qëndrueshëm, të favorshme për mjedisin dhe ekonomikisht të leverdishme.

Komuna e Dragashit gjendet në pjesën më jugore të Kosovës, në një lartësi mesatare mbidetare prej 1.620 metrash. Komuna përfshin qytezën e Dragashit dhe 35 fshatra dhe shtrihet në të gjitha rajonet gjeografike që njihen si Gora dhe Opojë.

Numri i banorëve vlerësohet të jetë 33,997 banorë. Rreth 60% të banorëve janë shqiptarë të Kosovës 26% goranë dhe 12% boshnjakë.

MË MIRË ÇERTIFIKATA SE LULE!

8 Mars 2013

Deri para disa muajve, për gratë dhe vajzat në fshatin Shajne në komunën e Dragashit ishte “punë e zakonshme si çdo herë tjetër”. Gjërat ndryshuan kur dy vajza nga fshati të cilat merrnin pjesë rregullisht në takimet e Grupit Lokal Punues propozuan trajnime profesionale për qepje për gratë dhe vajzat si intervenim prioritar në fshat.

Duke marrë parasysh faktin se shpejti do të hapej një fabrikë për prodhimin e xhinseve në afërsi të fshatit, propozimi u miratua nga Grupi Lokal Punues, që ishte themeluar nga zyra e UNDP në Dragash dhe projekti Art Gold, dhe OJQ-ja lokale “Nisma e Grave” filloi trajnimin në nëntor të vitit 2012.

Rutina ditore ndryshoi për 25 gra dhe vajza të cilat morën në pjesë në trajnim tri herë në javë, nga tri orë secilën herë. Entuziaste për të mësuar sa më shumë për teknikat e qepjes, ato shfrytëzuan mundësinë për t’u shoqëruar me njëra-tjetrën dhe të këmbëjnë mendimet e tyre lidhur me problemet dhe shqetësimet.

Për të shënuar 8 marsin, Ditën Ndërkombëtare të Gruas, ato organizuan një ekspozitë të thjeshtë të punimeve të tyre kreative, duke paraqitur njohurinë që kanë fituar gjatë trajnimit.

Ky aktivitet hapi dyer jo vetëm trajnimit praktik por edhe diskutimeve për barazi gjinore në shkollim, punësim, prona, etj., të cilat janë udhëhequr nga Zyrtari Komunal për Barazi Gjinore.

“Mendoj që të drejtat tona nuk po respektohen. Problemi është se ne nuk i kërkojmë të drejtat tona. Ne jemi mësuar që të mos sillemi si të barabarta me burrat që prej kur jemi lindur” tha Minire Bajrami, njëra nga përfaqësueset.

Megjithatë, të gjitha gratë pajtohen se ndonëse situata nuk mund të ndryshojë brenda një dite apo një viti, ato mund të fillojnë të mendojnë për të bërë ndryshim duke i edukuar më ndryshe fëmijët e tyre, vëllezërit dhe motrat e vogla, si dhe duke promovuar një dialog të hapur me prindërit apo bashkëshortët e tyre.

Deri para disa muajve, për gratë dhe vajzat në fshatin Shajne në komunën e Dragashit ishte “punë e zakonshme si çdo herë tjetër”. Gjërat ndryshuan kur dy vajza nga fshati të cilat merrnin pjesë rregullisht në takimet e Grupit Lokal Punues propozuan trajnime profesionale për qepje për gratë dhe vajzat si intervenim prioritarë në fshat.

Dragashi është në mesin e rajoneve
më të pazhvilluara në Kosovë.

QASJA E PLANIFIKIMIT ME PJESËMARRJE PËRMIRËSON MËNYRËN E JETESËS NË KOMUNËN E DRAGASHIT

27 Dhjetor 2012

Më shumë se 70 përfaqësues të Komunës së Dragashit, Grupit Komunal Punues dhe Grupeve Punuese Lokale/të Fshatrave (GPL/F), burra dhe gra, kanë marrë pjesë në një punëtori njëditorë të organizuar nga Programi UNDP ART Gold dhe Komuna e Dragashit në fund të dhjetorit. Objektivi i përgjithshëm ishte që të promovohet pronësia e komunës dhe komuniteteve mbi Planin Zhvillimor Komunal dhe rezultatet e procesit të planifikimit me pjesëmarrje, si dhe të ndahen rekomandimet që dalin nga procesi i planifikimit për veprimet që do të kontribuojnë në ndërtimin e qeverisjes së përmirësuar. Objektivat specifike ishin që të nënvizohet angazhimi i komunitetit në procesin e planifikimit, të mundësohet këmbimi i përvojave ndërmjet komuniteteve dhe mësimi i praktikave më të mira, si dhe të prezantohet ideja e institucionalizimit të Grupeve Lokale Punuese si partnerë formalë të udhëheqësisë komunale. Gjatë punëtorisë përfaqësuesit e Grupeve Punuese Lokale/të Fshatit nga Bresane, Kuk, Shajne, Zlipotok dhe Rapçë kanë paraqitur prezantime të hollësishme për situatën e përgjithshme në fshatrat e tyre, duke përfshirë resurset dhe nevojat/prioritetet për komunitetin për përmirësimin e kushteve të jetës së tyre.

Pas prezantimeve ka vijuar një diskutim i gjatë. Është përfunduar që përfaqësuesit e GLP kanë kuptuar rëndësinë e qasjes së planifikimit me pjesëmarrje dhe ndikimit të tij në zhvillimin e komunitetit. Komuna ka kuptuar këtë funksion po ashtu dhe është zotuar që të përfshijë së paku një prioritet për fshat në planin e investimeve kapitale të komunës gjatë dy viteve në vijim.

“Kurrë më parë nuk kemi dëgjuar për qasjen e planifikimit me pjesëmarrje meqë kurrë nuk na është prezantuar para komunitetit tonë. Por pas themelimit të GPF nga Programi i UNDP-së ART në fshatin tonë (Bresane) dhe duke punuar për së afërmi për rreth katër muajsh me ekipin e UNDP-së, e kam kuptuar sa i dobishëm që ai është për zhvillimin e përgjithshëm të fshatit tonë” tha Ajet Reshiti, Koordinator i GPF të fshatit Bresane në rajonin e Opojës.

Jusuf Hoxha, anëtar i GPF në Restelicë, shprehu kënaqësinë e tij që Programi i UNDP-së ART GOLD me mbështetje të komunës ka themeluar Grupin Lokal Punues në fshatin e tij sepse, sipas tij, pas themelimit të GPF gjërat kanë filluar të ndryshohen për të mirë në fshat. Ai shpjegoi se, me mbështetje financiare të Programit të UNDP-së ART GOLD dhe Komunës, vitin e kaluar janë pastruar tetë deponi joligjore në Restelicë. Për më tepër, përsëri me mbështetje të Programit të UNDP-së ART GOLD dhe Komunës, vetëm pas zbatimit të aktiviteteve të pastrimit, fshati është përfshirë në sistemin e rregullt të grumbullimit të mbeturinave, gjë që nuk ka ekzistuar kurrë më parë. “Tani fshati ynë duket shumë më mirë, më i bukur dhe më i shëndetshëm, meqë nuk ka më deponi joligjore në fshat dhe tani e tutje mund të promovojmë dhe zhvillojmë turizëm rural që nuk ishte i mundur për shkak të deponive në fshat” tha Hoxha. Fshati më parë nuk kishte organe të organizuara të udhëheqjes.

Themelimi i GPF nga UNDP-ja dhe Komuna ishte shenjë shumë e mirë se një ditë fshati do të themelojë Këshillin e Fshatit. “Falë përpjekjeve dhe përfshirjes së UNDP-së dhe Komunës, vitin e kaluar kemi themeluar Këshillin e Fshatit, dhe tani jeta në fshatin tonë është më e organizuar meqë i kemi organet tona ligjore” deklaroi Hoxha.

Vargu malor alpin i Sharrit në Dragash, që kufizohet me Maqedoninë në lindje dhe me Shqipërinë në jug është resurs i rëndësishëm natyror jo vetëm për Dragashin, por edhe për tërë Kosovën.

Që nga viti 2010 projekti UNDP Art (Artikulimi i Rrjeteve Territoriale) në Kosovë është duke zbatuar në Komunën e Dragashit kornizën e Projektit të UNDP-së "Mbrojtja e Biodiversitetit dhe Menaxhimi i Qëndrueshëm i Shfrytëzimit të Tokës". Ky projekt ka për qëllim të mbështesë Komunën e Dragashit në integrimin e qasjes dhe metodologjisë së Planifikimit me Pjesëmarrje ART në procesin e planifikimit komunal dhe identifikimin dhe lehtësimin e procesit të Projekteve me Ndikim të Shpejtë dhe themelimin e rrjeteve të decentralizuara të bashkëpunimit me partnerët e interesuar ndërkombëtarë në zhvillimin e llojeve të ndryshme të bashkëpunimit për të kontribuar në përmirësimin e kushteve të jetës për qytetarët e Dragashit

Procesi i planifikimit me pjesëmarrje realizohet në 10 fshatrat më të mëdhenj dhe më të rëndësishëm strategjikë të Komunës: Bellobrad, Brrut, Blac, Brod, Restelicë, Bresane, Kuk, Shajne, Zlipotok dhe Rapçë) përmes infrastrukturës së themeluar: Grupet Punuese Lokale dhe Grupet Punuese Komunale.

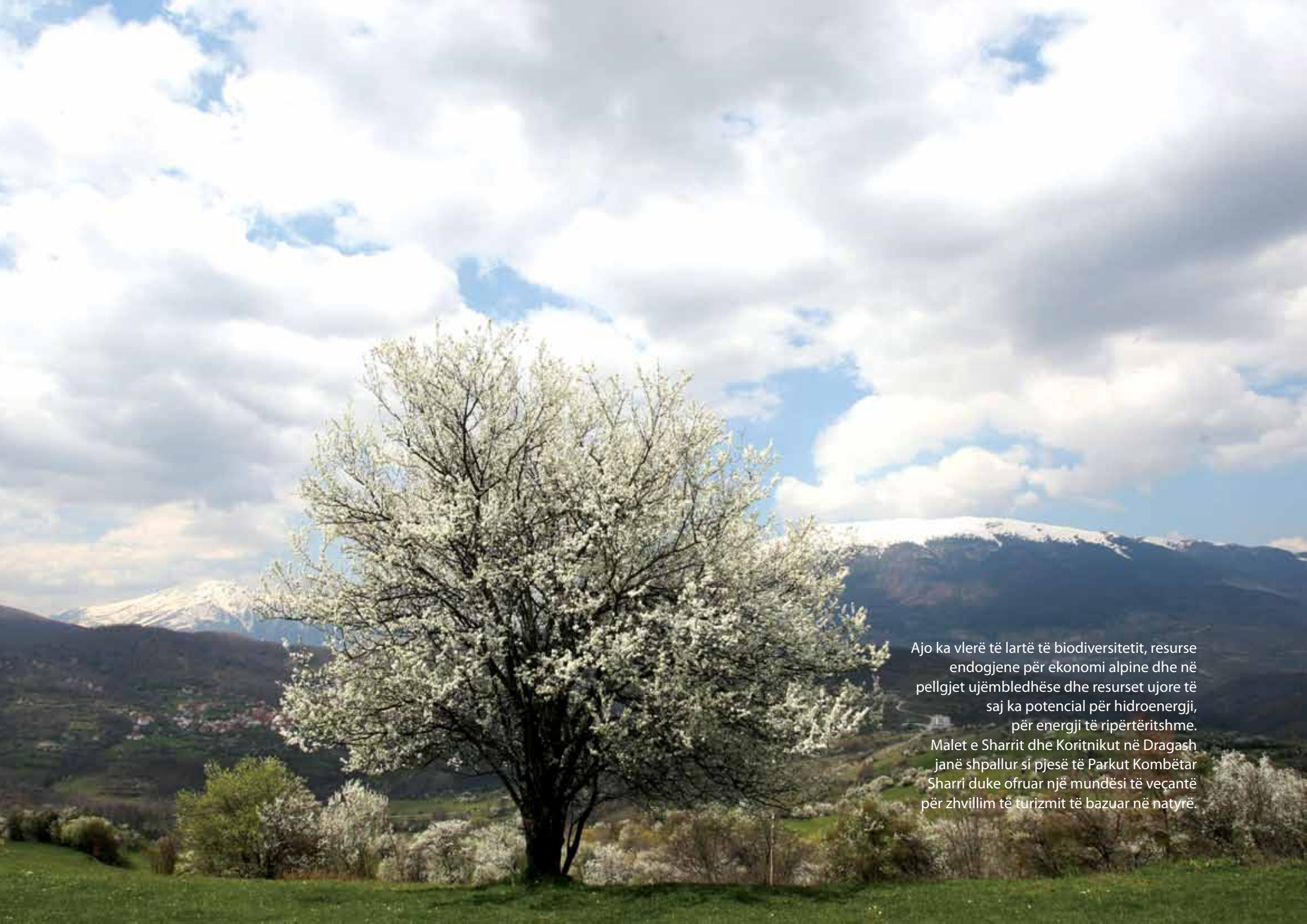
Si rrjedhojë e këtij procesi, që fillimisht është nisur me pesë fshatra (Bellobrad, Brrut, Blac, Brod dhe Restelicë) në qershor të vitit 2010 dhe që pastaj është shtrirë për t'i përfshirë pesë fshatra tjera (Bresane, Kuk, Shajne, Zlipotok dhe Rapçë) në fazën e dytë të ART më 2012, janë identifikuar resurset ekzistuese, rreziqet dhe zgjidhjet e mundshme në problemet lokale.

Komuniteti gjithashtu ka punuar në identifikimin e mënyrave për mobilizimin e resurseve ekzistuese për trajtimin e sfidave të tyre për zhvillim dhe përmirësimin e jetesës së tyre.

Të gjitha të dhënat e grumbulluara dhe të shtjelluara me Grupet Punuese janë përfshirë në dokumentin e publikuar, "Udhëzimet komunale për bashkëpunim të decentralizuar".

Përveç udhëzimeve strategjike, projekti i UNDP Dragash punon në hartimin e Planeve më të gjera të Zhvillimit Komunal që ngërthen punën e këtyre komuniteteve lokale, duke përfshirë sigurimin e strategjive për zhvillim ekonomik lokal. Në të njëjtën kohë, projekti UNDP/ART, në bashkëpunim me Komunën e Dragashit, ka realizuar pesë projekte të ndikimit të shpejtë të identifikuar në nivel të fshatit (rehabilitimi i librarisë së fshatit; përmirësimi i infrastrukturës rrugore; ndërtimi i këndit të lojërave për nxënës; pastrimi i deponive jologjore dhe përfshira në shërbimin e grumbullimit të mbeturinave; dhe pajisje për laborator të shkollës) dhe aktualisht është duke lehtësuar procesin e prokurimit të gjashtë projekteve të reja të ndikimit të shpejtë (trajnim për gratë për punë fabrike, modernizimi i hapësirave shkollore, përmirësimi i infrastrukturës rrugore, përmirësimi i sistemit të furnizimit me ujë dhe promovimi i aktiviteteve bujqësore).

Nisma Art Gold është zbatuar në Komunën e Dragashit, si veprim plotësues në procesin e zhvillimit të Planit Zhvillimor Komunal, dhe si praktikë e re për angazhim më të mirë të komuniteteve në ngritjen e zërit të tyre për zgjidhjen e problemeve më të cilat përballen në jetën e tyre të përditshme me qëllim që të sigurojnë kushte më të mira të jetës për të ardhmen.

Ajo ka vlerë të lartë të biodiversitetit, resurse endogjene për ekonomi alpine dhe në pellgjet ujëmbledhëse dhe resurset ujore të saj ka potencial për hidroenergj, për energji të ripërtëritshme. Malet e Sharrit dhe Koritnikut në Dragash janë shpallur si pjesë të Parkut Kombëtar Sharri duke ofruar një mundësi të veçantë për zhvillim të turizmit të bazuar në natyrë.

Shkalla përgjithësisht e lartë e papunësisë është edhe më e lartë për gratë në këtë rajon. Programet në Dragash po ndërmarrin një varg trajnimesh për t'i ndihmuar që t'i ngrisin shkathtësitë e nevojshme për punësim dhe inovacion. Gjithashtu, duke analizuar resurset endogjene lokale që lejojnë përmirësimin e produktivitetit të zinxhirit lokal të vlerës siç është janë sistemet e bletarisë, pylltarisë dhe barishteve, qumështit dhe mishit, pemëve, perimeve dhe drithërave, tekstilit dhe veshmbathjes, si dhe turizmit lokal.

17 gra nga Komuna e Dragashit janë duke u trajnuar në shkathtësi specifike të nevojshme për qepjen e këpucëve në Fabrikën e prodhimit të këpucëve "Solid" në Suharekë. Dhjetë pjesëmarrëset më të suksesshme do të fitojnë makineri për qepjen e këpucëve nga shtëpia.

Situata ekonomike dominohet nga një shkallë e lartë e papunësisë, popullata vuan nga një emigrim i lartë dhe shërbimet e pazhvilluara siç janë transporti publik, shërbimet energjike, shkollimi, komunikimi, kujdesi shëndetësor dhe tregjet.

PROFESIONISTËT LOKALË NË DRAGASH AVANCOJNË NJOHURITË E TYRE

20 Dhjetor 2012

Projekti i UNDP Dragash Mbrojtja e Biodiversitetit dhe Menaxhimi i Qëndrueshëm i Shfrytëzimit të Tokës kohëve të fundit ka organizuar dhe mbajtur katër trajnime: Zhvillimi dhe aplikimi i shkathtësive në lidhshmëri, menaxhim të zyrës, sisteme solare termike për ngrohje të ujit dhe intervenime për efikasitet të energjisë për zejtarët dhe punëtorë hidraulikë në sektorin e ndërtimit. Gjithsej, 58 persona me prapavija të ndryshme dhe profesionistë kanë marrë pjesë dhe me sukses kanë përfunduar trajnimet e organizuara në bashkëpunim të ngushtë me Komunën për ndërtimin e kapaciteteve të stafit komunal dhe anëtarëve të 10 Grupeve Punuese të Fshatit në fushën e shkathtësive të lidhshmëri, menaxhim të zyrës dhe efikasitet të energjisë.

15 pjesëmarrës kanë përfunduar trajnim dy ditor "Zhvillimi dhe aplikimi i shkathtësive të lidhshmëri", 10 nga pre të cilëve ishin ta nga GPF nga rajonet e Opojës dhe Gorës dhe 5 anëtarë teknikë nga Grupi Punues Komunal. Bazuar në vlerësimin e trajnuesve, objektivi i përgjithshëm është arritur dhe nga tani e tutje të gjithë pjesëmarrësit janë në gjendje ta shfrytëzojnë njohurinë për lidhshmërinë më efektive, komunikim dhe zgjidhje të problemeve.

Trajnimi i dytë, "Trajnim për menaxhim të zyrës", zgjati më shumë - 19 ditë. Shtatëmbëdhjetë pjesëmarrës nga të gjitha drejtoritë komunale janë trajnuar në përmirësimin e shkathtësive të tyre të menaxhimit të zyrës për t'i bërë ata më efektivë në shkathtësitë organizative, punën ekipore dhe shkathtësitë bazike kompjuterike. Trajnimi ka mbuluar fushat themelore të menaxhimit të zyrës, si: krijimi i një filozofie të menaxhimit administrativ të zyrës; zhvillimi i zhvillimit në vendimmarrjen menaxheriale, ndihmë në kuptimin e rëndësisë së caktimit të prioriteteve, menaxhimin e kohës, mbajtjen e shënimeve, futje të të dhënave, etj.; zhvillimi i shkathtësive dhe njohurive të nevojshme për t'i identifikuar anët e forta dhe të dobëta të anëtarëve të ekipit, për të punuar si pjesë e një ekipi dhe për të vlerësuar efektivitetin e anëtarit të ekipit dhe zhvilluar shkathtësitë bazike kompjuterike që ndihmojnë në krijimin dhe prezantimin e informatave. Premisa prapa kësaj është që pjesëmarrësve t'u sigurohen shkathtësitë praktike që do të kenë ndikim direkt në jetën e tyre të përditshme. Për më tepër, trajnimi është menduar që të krijojë një marrëdhënie më të thellë ndërmjet pjesëmarrësve që zgjatë shumë kohë edhe pas përfundimit të trajnimit dhe kjo marrëdhënie dëshmohet të jetë e dobishme edhe për zyrat komunale edhe për komunitetin

Duke marrë parasysh faktin se shpejti do të hapet një fabrikë për prodhimin e xhinseve në afërsi të fshatit, propozimi u miratua nga Grupi Lokal Punues, që ishte themeluar nga zyra e UNDP në Dragash dhe projekti Art Gold, dhe OJQ-ja lokale "Nisma e Grave" filloi trajnimin në nëntor të vitit 2012.

Ndonëse Projekti UNDP Dragash tanimë ka planifikuar të organizojë trajnime në sektorin e energjisë, kërkesa për organizimin e këtyre trajnimeve erdhi nga komuna, përkatësisht nga GPK dhe disa GPF, me arsyetimin se komunitetet lokale kanë mungesë të njohurisë dhe përvojës në zbatimin e teknologjive të energjisë së ripërtëritshme duke përfshirë sistemet solare termike për ngrohje të ujit, si dhe intervenime të efikasitetit të energjisë të zejtarëve dhe punëtorëve hidraulikë në sektorin e ndërtimtarisë. Prandaj, UNDP ka organizuar 5 ditë të trajnimit praktik në instalimin e Sistemeve Solare Termike për Ngrrohje të Ujit. Trajnimi ishte praktik, i cili përfshinte instalimin e një sistemi të vërtetë solar termik për ngrohje të ujit në Qendrën Shëndetësore të fshatit Bresanë. Sistemi solar termik i instaluar në qendrën shëndetësore gjatë trajnimit ishte donacion për qendrën shëndetësore. 7 pjesëmarrësit, që përbënin stafin komunal teknik dhe zejtarë privatë lokalë, kanë përfunduar me sukses trajnimin. Zejtarët lokalë dhe punonjësit hidraulikë kanë pranuar më shumti trajnime për përzgjedhjen e duhur, instalimin dhe mirëmbajtjen e STS-ve në biznese të vogla dhe ekonomi familjare private. Ndërsa 13 pjesëmarrës nga radhët e stafit teknik në Komunë dhe 7 nga fshatra të ndryshme gjatë trajnimit tregojnë për Intervenime të Efikasitetit të Energjisë të Zejtarëve në Sektorin e Ndërtimeve kanë zhvilluar respektivisht rritur kapacitetet e tyre për përzgjedhje të duhur dhe instalim të materialeve të EE-së në ndërtesa private dhe publike në lidhje me izolimin termik të ndërtesave

Në të gjitha trajnimet pjesëmarrësit kanë qenë nga të dy komunitetet që jetojnë në Komunën e Dragashit, shqiptarë dhe goranë/boshnjakë. Pjesëmarrja e grave në trajnimin Zhvillimi dhe Aplikimi i Shkathtësive të Liderit dhe Menaxhim të Zyrës ishte e kënaqshme. Në trajnimin për Sistemet Solare Termike për Ngrrohje të Ujit dhe Intervenime të Efikasitetit të Energjisë të Zejtarëve dhe punonjësve të hidraulikës nuk kanë marrë pjesë gra, ndoshta për shkak të natyrës së profesionit dhe mungesës aktuale të grupit të synuar.

Pas përfundimit të katër trajnimeve është organizuar një ceremoni e ndarjes së certifikatave. Certifikatat janë ndarë nga Koordinatorja e OKB-së për Zhvillim dhe Përfundim Rezidente e UNDP-së, znj. Osnat Lubrani dhe Kryetari i Komunës së Dragashit, z. Salim Jenuzi. "Jam shumë i lumtur që UNDP, me mbështetje të Komunës, ka bërë të mundur organizimin e këtyre punëtorëve dhe shpresoj se të trajnuarit kanë fituar njohuri të reja që do t'i përdorin në jetën e tyre të përditshme dhe do të kontribuojnë në zhvillimin e përgjithshëm të Komunës

Pas falënderimit për UNDP për mbështetjen e dhënë në këto trajnime, Kryetari i Komunës Salim Jenuzi i dëshiroi pjesëmarrësve në trajnim suksese në angazhimet e tyre të ardhshme në zhvillimin e kapaciteteve. Ai shprehu zotim se Komuna është e gatshme të mbështesë në tërësi çdo trajnim tjetër të mundshëm të organizuar në të ardhmen nga UNDP apo organizata tjera për të mbështetur zhvillimin e Komunës së Dragashit.

Rutina ditore ndryshoi për 25 gra dhe vajza të cilat morën në pjesë në trajnim tri herë në javë, nga tri orë secilën herë. Entuziaste për të mësuar sa më shumë për teknikat e qepjes, ato shfrytëzuan mundësinë për t'u shoqëruar me njëra-tjetrën dhe të këmbëjnë mendimet e tyre lidhur me problemet dhe shqetësimet.

Për të shënuar 8 marsin, Ditën Ndërkombëtare të Gruas, ato organizuan një ekspozitë të thjeshtë të punimeve të tyre kreative, duke paraqitur njohurinë që kanë fituar gjatë trajnimit.

Ky aktivitet hapi dyer jo vetëm trajnimit praktik por edhe diskutimeve për barazi gjinore në shkollim, punësim, prona, etj., të cilat janë udhëhequr nga Zyrtari Komunal për Barazi Gjinore.

*“Mendoj që të drejtat tona nuk po respektohen. Problemi është se ne nuk i kërkojmë të drejtat tona. Ne jemi mësuar që të mos sillemi si të barabarta me burrat që prej kur jemi lindur”
tha Minire Bajrami, njëra nga përfaqësueset.*

Megjithatë, të gjitha gratë pajtohen se ndonëse situata nuk mund të ndryshojë brenda një dite apo një viti, ato mund të fillojnë të mendojnë për të bërë ndryshim duke i edukuar më ndryshe fëmijët e tyre, vëllezërit dhe motrat e vogla, si dhe duke promovuar një dialog të hapur me prindërit apo bashkëshortët e tyre.

NJË DITË NË TOKË

11 Nëntor 2011 (11/11/11)

NJË DITË NË TOKË është filmi i parë i prodhuar në secilin shtet të botës në të njëjtën ditë. Ne i shohim edhe sfidat edhe shpresat e njerëzimit nga një grup i shumëllojshëm i kineastëve vullnetarë të mbledhur përmes një eksperimenti pjesëmarrës medial. Bota është shumë e ndërlidhur, është madhe, me rreziqe, dhe e mrekullueshme. Më 2011, komuna e bukur e Dragashit është portretizuar në këtë film.

Gratë dhe burrat – bujq përfitues të serrave në fshatin Zlipotok marrin pjesë në trajnimin për kultivimin e suksesshëm të domateve.

Bazuar në kriteret e përvojës së mëhershme, pronësisë së tokës dhe mundësive për ujitje, janë përzgjedhur nëntë familje për të përfituar nga serrat. Bujqit kanë filluar kultivimin e luleshtrydheve, domateve dhe pemëve frutore të cilat do të shiten në tregun lokal. Nëse do të kenë sukses, ata planifikojnë të rrisin madhësinë e serrave dhe prodhimin e tyre.

Bujqit tjerë kanë përcjellë për së afërmi këtë proces. Nëse kjo nismë dëshmohet si e qëndrueshme, ajo do të hap rrugë për aplikimin e teknikave të njëjta të kultivimit të luleshtrydheve apo frutave ose perimeve tjera.

Nxënës të shkollës fillore në fshatin Brod kanë mësuar kimi, teknologji informative, fizikë dhe biologji pa asnjë ushtrim praktik.

E njëjta shkollë mban edhe një klasë të mësimit parashkollor.
Pajisjet në këtë klasë pothuajse nuk ekzistonin fare.

Fëmijët presin me padurim t'i kalojnë disa orë në ditë në klasat e pajisura me të gjitha pajisjet e duhura për t'i ndihmuar në hapat e parë..

Libraria e fshatit, një ndërtesë e vjetër në Bellobrad ishte në gjendje shumë të keqe. Ofrimi i shërbimeve të rregullta ishte shumë i vështirë.

SHKOLLA FILLORE NË FSHATIN KOSAVË

Qëllimi kryesor i projektit ishte kursimi energjisë dhe ngritja e kushteve për nxënësit dhe mësuesit, përmes mureve të jashtme me izolim termik të objektit të shkollës dhe zëvendësimit e dritareve dhe dyerve. Projekti ka krijuar një mjedis më të mirë pune, më të ngrohtë gjatë dimrit dhe më të freskët gjatë muajve të verës.

Një përfitim afatgjatë për komunitetin është kursimi i energjisë nga djegia si druri dhe qymyri që përgjithësisht është përdorur në shkollat e komunës së Dragashit. Kursimi nga burimet që mund të digjen arrin deri në rreth 40% krahasuar me kohën shkolla nuk kishte izolim termik dhe me dyer dhe dritare me koeficient më të madh të përçueshmërisë termike. Nga këtu, mund të theksojmë edhe uljen e emisioneve të CO2 në këtë zonë, si pasojë e konsumit të reduktuar të lëndës djegëse (dru, qymyr).

SHKOLLA FILLORE "28 NËNTORI"
PRIMARY SCHOOL "28 NOVEMBER"
OSNOVNA ŠKOLA "28 NOVEMBAR"
BRESANË - BRODOSAVCE

Pas rehabilitimit të sallave, tani nxënësit dhe lexuesit në përgjithësi kënaqen me leximin e librave dhe përdorimin e internetit.

Fshati Bresanë, fshati më i madh në rajonin e Opojës, me më shumë se 600 nxënës të shkollës fillore dhe me popullatë të re në përgjithësi nuk kishte shumë alternativa për kalimin e kohës së lirë.

Rinia nuk kishte shumë mundësi për t'u angazhuar në aktivitete sociale dhe sportive dhe vendi i vetëm që e përdornin për takim ishte kafeneja e fshatit.

Nevoja për ndërtimin e një terreni sportiv në fshat, apo më saktësisht në oborrin e shkollës fillore, që do të mund të përdorej nga i tërë komuniteti ishte prioritet i lartë.

Fshati Restelicë me 4,698 banorë të përhershëm nuk ishte pjesë e shërbimit të grumbullimit të mbeturinave deri më 2011. Në bashkëpunim me komunitetin, komunën dhe kompaninë për menaxhimin e mbeturinave, programi i UNDP-së arriti të përfshijë Restelicën në shërbimin e grumbullimit të mbeturinave. Veç kësaj, tetë deponi joligjore ekzistuese në fshat janë pastruar..

Për shkak të qasjes së vështirë në Restelicë, kompania ka angazhuar një person nga fshati që grumbullon mbeturinat shtëpi pas shtëpie dhe i sjell ato në hyrje të fshatit, ku mund t'i grumbullojë kompania përmes kamionëve të tyre.

Prodhimi i mjaltës është një nga kontribuuesit e ekonomisë së komunës me 59,000 euro të ardhura të gjeneruara më 2012.

Programi ka mbështetur 11 bletarë të shoqatës “Radika Med” në fshatrat Pllave
Krushevë me zgjoje, arka bletësh dhe ushqim për bletë, pajisje për nxjerrjen
e mjaltës dhe trajnime për mirëmbajtjen e bletëve. Ai tani është duke punuar
me 4 shoqata me gjithsej 36 bletarë me qëllim të përmirësimit të prodhimit,
ekspertizës, cilësisë, diversifikimit të produkteve dhe qasjes në treg.

1. Stafi i qendrës kryesore për mjekësi familjare duke përdorur ujin e nxehtë të ngrohur nga kolektorët solarë

Instalimi i paneleve solare në ndërtesën e Qendrës Kryesore të Mjekësisë Familjare për ngrohje të ujit ka kontribuar në uljen e shpenzimeve të energjisë elektrike dhe ka mundësuar një ofrim më të mirë të shërbimeve duke rritur po ashtu higjienën dhe mirëqenien në përgjithësi në qendrën shëndetësore

“Instalimi i sistemit solar për ngrohje të ujit sanitar në Qendrën kryesore të Mjekësisë Familjare në Dragash” është zbatuar nga UNDP për të promovuar përdorimin e paneleve solare për ngrohje të ujit sanitar.

NGROHJA E PARË SOLARE E UJIT NË QENDRËN E MJEKËSISË FAMILJARE

Projekti pilot, "Instalimi i sistemit solar për ngrohje të ujit sanitar në Qendrën kryesore të Mjekësisë Familjare në Dragash", është zbatuar nga UNDP me mbështetje të organizatës joqeveritare për energji AKEREE, dhe me financim të Qeverisë së Finlandës, për të promovuar përdorimin e paneleve solare për ngrohje të ujit sanitar në Qendrën e Mjekësisë Familjare (QMF). Përveç kësaj, synimet përfshinin edhe efikasitet më të madh të energjisë dhe furnizim të sigurt adekuat të ujit të ngrohtë sanitar për QMF-në.

Uji ngrohet duke përdorur kolektorët e energjisë solare në kulm të ndërtesës gjersa uji mbahet në 27 bojlerët qendrorë të spitalit. Punonjësit e QMF-së janë trajnuar për mirëmbajtjen e sistemit për ngrohje solare të ujit dhe për dëmet e mundshme të shkaktuara nga ndërprerjet e energjisë. Rezultatet e pritura të projektit pilot dymujor përfshinin kursime vjetore të energjisë elektrike prej 16 MWh, ulje vjetore të emetimeve të CO2 për 17.4 Ton dhe ulje vjetore të shpenzimeve për energji elektrike me gjithsej 2.000 Euro. Paratë e kursyera nga ulja e konsumit për energji elektrike do të përdoren për investime brenda QMF-së.

Duke qenë sistemi i parë solar për ngrohje të ujit në komunën e Dragashit, projekti pilot ka vlerë të madhe demonstruese përmes futjes së energjisë potenciale të ripërtëritshme tek komuniteti lokal. Mbetet të shpresohet se rezultatet premtuese të përdorimit të energjisë solare do të kenë ndikim në aktivitete të tjera në rajon, duke përfshirë qumështoret, përpunimin e ushqimit dhe posaçërisht ekonomitë familjare.

Uji ngrohet duke përdorur kolektorët e energjisë solare në kulm të ndërtesës gjersa uji mbahet në 27 bojlerët qendrorë të spitalit. Punëtorët për mirëmbajtje të Qendrës kryesore të Mjekësisë Familjare janë trajnuar për mirëmbajtjen e sistemit solar për ngrohje të ujit dhe për t'i shmangur dëmet e mundshme të shkaktuar nga ndërprerjet e energjisë elektrike. Të gjithë punonjësit në Qendrën kryesore të Mjekësisë Familjare janë të informuar për përfitimet nga sistemi i instaluar.

OČUVANJE BIOLOŠKE RAZNOLIKOSTI I ODRŽIVO KORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA U OPŠTINI DRAGAŠ

Šta želimo da postignemo

Opština Dragaš predstavlja jedan od najnerazvijenijih regiona na Kosovuzbog svojih neplodnih poljoprivrednih površina i geografske izolovanosti. Stanjem privrede u opštini Dragaš dominiraju visoka stopa nezaposlenosti, kao i ograničen pristup javnom prevozu, modernim oblicima energetske usluga, obrazovanju, telefonskim linijama, zdravstvenim uslugama i tržištu. Visoka stopa nezaposlenosti na području opštine je dovela do ogromne emigracije i gubitka stanovništva. Projekat „Očuvanje biološke raznolikosti i održivo korišćenje zemljišta u opštini Dragaš“ je vrlo važan jer je glavna svrha projekta da unapredi živote žitelja opštine Dragaš. Projekat teži postizanju sledećih konkretnih ciljeva:

- zaštita prirodnih bogatstava i očuvanje biološke raznolikosti,
- unapređenje lokalnih resursa i njihovih konkurentskih prednosti,
- povećanje kapaciteta poljoprivrednika i proizvođača kako bi stigli do tržišta i unapređenje kvaliteta njihovih proizvoda,
- poboljšanje energetske učinkovitosti i promovisanje obnovljivih izvora energije,
- poboljšanje dobrog upravljanja i rodne ravnopravnosti širom opštine.

Rezultati

- U sklopu programa je razvijen opštinski plan razvoja u koji su uključene razvojne strategije za naselja, puteve i infrastrukturu, šumarstvo, zdravstvo, obrazovanje, biološku raznolikost, zaštitu prirode, poljoprivredu, kulturno nasleđe i turizam, privredni razvoj, razvoj ljudskih resursa, vodu i otpadne vode, upravljanje otpadom i energijom;
- U sklopu projekta je kompletiran i Atlas održivog razvoja za Nacionalni park Šarplanina (mapiranje resursa, šumarstvo, biološka raznolikost, potencijal za turizam);
- Razvoj plana za upravljanje Nacionalnim parkom Šarplanina, i
- Stvaranje mogućnosti za zapošljavanje i pružanje podrške lokalnim malim i srednjim preduzećima na teritoriji opštine Dragaš (kroz obuku „Ecoprofit“ i stvaranje poslovnih mogućnosti koje nudi recikliranje).

Gde?

Opština Dragaš

Opština Dragaš

Institucije opštine Dragaš

Žitelji opštine Dragaš

Partneri:

Opština Dragaš

Direktorat Nacionalnog parka Šarplanina

Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja

Ministarstvo za privredni razvoj

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja

Kosovska agencija za privatizaciju

Budžet projekta:

4.037.685 američkih dolara

Donator:

Vlada Finske

Vremenski okvir izvođenja projekta:

između novembra 2010. i novembra 2013. godine

Kontakti:

Maria Elena Zuniga Barrientos

Kontakti:

maria.zuniga.barrientos@undp.org

Mobilni: +377 45 389 489

Shkipe Deda-Gjurgjiali

Vođa portfelja za životnu sredinu i energiju

shkipe.deda-gjurgjiali@undp.org

Telefon: +386 49 785894

PROJEKAT PRUŽA PODRŠKU NACIONALNOM PARKU ŠARPLANINA

21. mart 2013. god.

Gđa Osnat Lubrani, Koordinator Ujedinjenih nacija za pitanja razvoja i Stalni predstavnik Programa Ujedinjenih nacija za razvoj na Kosovu, i gđin Ilir Morina, Načelnik Kosovske agencija za zaštitu životne sredine, su 21. marta potpisali sporazumo realizaciji nekoliko aktivnosti za pružanje podršku za spajanje Nacionalnog parka Šarplanina. Među ove aktivnosti ubrajamo: „Atlas održivog razvoja“, „Plan upravljanja“, „Predlog poslovnog i finansijskog plana“ i „Ekonomsku valorizaciju ekosistema“.

U okviru projekta „Očuvanje biološke raznolikosti i održivo korišćenje zemljišta u opštini Dragaš“ će biti sprovedene aktivnosti koje će pružiti snažnu podršku nastojanjima vlade Kosova za spajanje zaštićenih oblasti na Kosovu, uključujući Nacionalni park Šarplanina, i upravljanje tim oblastima na održiv, ekološko kompatibilan i privredno isplativ način.

Opština Dragaš se nalazi na najjužnijem delu Kosova, na prosečnoj nadmorskoj visini od 1.620 metara. Opština se sastoji od grada Dragaša i 35 sela, a nalazi se u geografskom regionu Gora i Opolje.

Procenjuje se da na teritoriji opštine živi 33.997 stanovnika. Oko 60 % stanovnika čine kosovski Albanci, 26 % Goranci i 12 % Bošnjaci.

UVERENJA SU BOLJA OD CVEĆA!

8. mart 2013. god.

Do pre nekoliko meseci, život žena i devojčica u selu Šajnovce na teritoriji opštine Dragaš se odvijao kao i obično. Međutim, stvari su se promenile kada su dve devojčice iz sela, koje su redovno prisustvovalе sastancima lokalne radne grupe, predložile održavanje stručne obuke za šivenje za žene i devojčice kao prioritetnu intervenciju u selu.

Pošto se u blizini sela uskoro otvara fabrika farmerki, lokalna radna grupa je prihvatila predlog koji je uklopljen u projekat „Art Gold“ Programa Ujedinjenih nacija za razvoj u Dragašu. U novembru 2012. godine, lokalna nevladina organizacija „Inicijativa žena“ je započela sa obukom iz šivenja.

Svakodnevnicа 25 žena i devojčica se promenila. Počele su da pohađaju obuku tri puta nedeljno u trajanju od po tri sata po času. Pone entuzijazma da nauče što više mogu o tehnikama šivenja, iskoristile su priliku da se druže sa drugima i da razmene mišljenja o njihovim problemima i brigama.

Povodom 8. marta, Međunarodnog dana žena, organizovale su izložbu svojih kreacija i tako predstavile znanje koje su stekle tokom obuke.

Ova aktivnost je otvorila vrata ne samo za održavanje praktične obuke već i za otvaranje diskusije o rodnoj ravnopravnosti u obrazovanju, zapošljavanju, imovini i sl., koju je predvodio Opštinski službenik za rodna pitanja.

„Nije da se našа prava ne poštuju, nego problem leži u tome da mi ne tražimo našа prava. Od rođenja nas uče nas da se ponašamo kao da nismo ravnopravne sa muškarcima“, izjavila je Minire Bajrami, jedna od učesnica.

Međutim, sve žene se slažu da, iako situacija ne može da se promeni za dan ili godinu dana, one mogu da počnu da razmišljaju o menjanju stvari obrazovanjem svoje dece, mlađe braće ili sestara na drugačiji način i promovisanjem otvorenog dijaloga sa roditeljima ili muževima.

Dragaš je jedan od najnerazvijenih regiona na Kosovu.

PARTICIPATIVNI PRISTUP PLANIRANJU UNAPREĐUJE SREDSTVA ZA ŽIVOT NA TERITORIJI OPŠTINE DRAGAŠ

27. decembar 2012. god.

Više od 70 predstavnika Skupštine opštine Dragaš, opštinske radne grupe i lokalnih odn. seoskih radnih grupa sastavljenih od muškaraca i žena su učestvovali u jednodnevnoj radionici koju sukrajem decembra organizovali projekat „Art Gold“ Programa Ujedinjenih nacija za razvoj i opština Dragaš. Opšta svrha projekta je unapređenje vlasništva opštine i zajednica nad opštinskim planom razvoja i rezultatima participativnog procesa planiranja, kao i deljenje preporuka koje proističu iz procesa planiranja o aktivnostima koje će doprineti stvaranju poboljšanog upravljanja. Konkretni ciljevi projekta uključuju isticanje angažmana zajednice u procesu planiranja, omogućavanje razmene iskustava među zajednicama i usvajanje najboljih iskustava iz prakse. Predstavljena je ideja o institucionalizovanju lokalnih radnih grupa u formalne partnere opštinskog rukovodstva. Tokom radionice, predstavnici lokalnih odn. seoskih radnih grupa iz sela Brodosavce, Kukovce, Šajne, Zli Potok i Rapče su pružili detaljnu prezentaciju ukupnog stanja u svojim selima, uključujući i sredstva i potrebe odn. prioritete u njihovim zajednicama za unapređenje tamošnjih uslova za život.

Nakon prezentacije je usledila duga diskusija nakon koje je zaključeno da su predstavnici lokalnih radnih grupa shvatili značaj i uticaj participativnog pristupa planiranju razvoju zajednice. Do istog zaključka su došli i predstavnici opštine koji su se posvetili uključivanju najmanje jednog od prioriteta projekata po selu u plan za kapitalne investicije opštine u naredne dve godine.

„Nikada ranije nismo čuli o participativnom pristupu planiranju, jer takav pristup nikada nije uveden u našoj zajednici. Ali, nakon što je projekat „Art Gold“ Programa Ujedinjenih nacija za razvoj osnovao seoske radne grupe u našem selu (Brodosavce) i blisko sarađivao sa timom Programa Ujedinjenih nacija za razvoj trajanju od četiri meseca, počeo sam da uviđam da mi je taj pristup veoma koristan i da mnogo pomaže u ukupnom razvoju sela“, izjavio je Ajet Reshiti, Koordinator seoske radne grupe sela Brodosavce, region Opolje.

Jusuf Hodža, član seoske radne grupe iz sela Restelica je izrazio zadovoljstvo što je projekat „Art Gold“ Programa Ujedinjenih nacija za razvoj, uz podršku opštine, osnovao lokalnu radnu grupu u njegovom selu. Prema njegovim rečima, nakon osnivanja seoske radne grupe, stvari u selu su počele da se kreću u pozitivnom smeru. Objasnio je da je prošle godine očišćeno osam ilegalnih deponija smeća u selu Rastelica zahvaljujući finansijskoj podršci projekta „Art Gold“ Programa Ujedinjenih nacija za razvoj i opštine. Pored toga, nakon realizacije aktivnosti čišćenja, koje su se odvijale uz podršku projekta „Art Gold“ Programa Ujedinjenih nacija za razvoj i opština, selo je uključeno u sistem redovnog prikupljanja smeća. „Sada naše selo izgleda mnogo bolje, lepše i zdravije. Više nema ilegalnih deponija smeća i sada možemo da pristupimo promovisanju i razvoju seoskog turizma. Pre nismo bili u mogućnosti da se time bavimo zbog deponija smeća u selu,“ izjavio je Hodža. Selo nije imalo organizovane rukovodeće organe. Osnivanje seoskih radnih grupa od strane Programa Ujedinjenih nacija za razvoj i opštine je veoma dobar znak da će jednog dana selo osnovati i Seosko veće. „Zahvaljujući naporima i učešću predstavnika Programa Ujedinjenih nacija za razvoj i opštine, prošle godine smo osnovali Seosko veće, tako da je sada život u selu organizovaniji, pošto sada imamo pravna tela“, izjavio je Hodža.

Planinski masiv Šarplanine koji se proteže na teritoriji opštine Dragaš, koja se graniči sa Makedonijom na istoku i Albanijom na jugu, predstavlja prirodno bogatstvo koje nije samo vredno za Dragaš, nego i za celo Kosovo.

Od 2010. godine projekat pod nazivom „Spajanje teritorijalne mreže“ programa „Art Gold“ Programa Ujedinjenih nacija za razvoj na teritoriji opštine Dragaš sprovodi projekat pod nazivom „Očuvanje biološke raznolikosti i održivo korišćenje zemljišta u opštini Dragaš“. Svrha ovog projekta je da pomogne opštini Dragaš u integraciji participativnog planiranja i metodologije projekta „Art Gold“ u proces opštinskog planiranja, određivanje i olakšavanje procesa sprovođenja projekata sa brzim uticajem i uspostavljanje decentralizovane mreže za saradnju sa međunarodnim zainteresovanim partnerima za razvoj raznih vrsta saradnje kako bi se doprinelo poboljšanju životnih uslova žitelja sa teritorije opštine Dragaš.

Proces participativnog planiranja se sprovodi u deset najvećih i strateški najvažnijih sela u opštini (Belobrod, Brut, Bljač, Brod, Restelica, Brodosavce, Kukovce, Šajne, Zli Potok i Rapča) kroz osnovane infrastrukture odn. lokalne radne grupe i opštinsku radnu grupu.

Zbog ovog procesa, koji je započeo u pet sela (Belobrod, Brut, Bljač, Brod i Restelica) u junu 2010. godine, a 2012. godine prešao na pet drugih sela (Brodosavce, Kukovce, Šajne, Zli Potok i Rapča) u drugoj fazi projekta „Art Gold“, utvrđeni su postojeći resursi, rizici i moguća rešenja za lokalne probleme.

Zajednica je takođe radila na utvrđivanju načina za mobilizaciju postojećih resursa kako bi se uhvatili u koštac sa izazovima razvoja i kako bi poboljšali sredstva za život. Svi podaci koji su prikupljeni i razrađeni sa radnim grupama su uključeni u dokumentu koji je objavljen pod nazivom „Opštinske smernice za decentralizovanu saradnju“.

Pored strateških smernica, projekat Programa Ujedinjenih nacija za razvoj na teritoriji opštine Dragaš je trenutno zaokupljen stvaranjem opširnijeg opštinskog plana razvoja koji bi objedinio rad lokalnih zajednica, uključujući i stvaranje odredaba o strategijama za lokalni privredni razvoj. U isto vreme projekat „Art Gold“ Programa Ujedinjenih nacija za razvoj u saradnji sa opštinom Dragaš je sproveo pet brzih projekata utvrđenih na nivou sela (rehabilitacija seoske biblioteke, poboljšanje cestovne infrastrukture, izgradnja školskog igrališta, čišćenje ilegalnih deponija smeća, uključivanje sela u sistem za prikupljanje smeća i dostava laboratorijske opreme za školu), a trenutno radi na olakšavanju procesa nabavke šest novih brzih projekata (obuka žena za rad u fabrici, modernizacija školskog okruženja, poboljšanje cestovne infrastrukture, unapređenje sistema za vodosnabdevanje i unapređenje poljoprivrednih aktivnosti).

Inicijativa projekta „Art Gold“ se na teritoriji opštine Dragaš sprovodi kao dopunska aktivnost procesu razvijanja opštinskog plana razvoja i kaonova praksa za bolje angažovanje zajednica u podizanju svog glasa za rešenje problema sa kojima se suočavaju u svakodnevnom životu kako bi obezbedili bolje uslove života u budućnosti.

Inicijativa projekta „Art Gold“ se na teritoriji opštine Dragaš sprovodi kao dopunska aktivnost procesu razvijanja opštinskog plana razvoja i kaonova praksa za bolje angažovanje zajednica u podizanju svog glasa za rešenje problema sa kojima se suočavaju u svakodnevnom životu kako bi obezbedili bolje uslove života u budućnosti.

Opšta visoka stopa nezaposlenosti je čak i veća kod žena iz ovog područja. U sklopu programa koji se izvode na području opštine Dragaš se preduzima niz obuka kako bi se ženama pomoglo da steknu neophodne veštine koje su potrebne za zapošljavanje i inovacije. Pored toga, preduzima se i analiza endogenih lokalnih resursa koji omogućavaju poboljšanje produktivnosti lokalnog lanca vrednosti, kao što su pčelarstvo, šume i lekovito bilje, mleko i meso, voće, povrće i žitarice, tekstil i odeća i sistem lokalnog turizma.

Sedamnaest žena sa teritorije opštine Dragaš uče konkretne veštine šivenju obuće u fabrici obuće „Solid“ u Suvoj Reci. Deset najuspešnijih će dobiti mašine za šivenje obuće kojima se mogu koristiti od kuće.

Stanjem privrede dominiraju visoka stopa nezaposlenosti što dovodi do gubitka stanovništva i ogromne emigracije, kao i zaostale službe kao što su javni prevoz, energetske usluge, obrazovanje, veze, zdravstvene ustanove i tržišta.

LOKALNI STRUČNJACI SA PODRUČJA OPŠTINE DRAGAŠ UNAPREĐUJU ZNANJE

20. decembar 2012. god.

Projekat Programa Ujedinjenih nacija za razvoj na teritoriji opštine Dragaš pod nazivom „Očuvanje biološke raznolikosti i održivo korišćenje zemljišta u opštini Dragaš“ je nedavno organizovao i sproveo četiri obuke: „Razvoj i primena liderskih veština“, „Upravljanje kancelarijom“, „Instalacija solarnih sistema za grejanje vode“ i „Primena energetske učinkovitosti u radu zanatlija i vodoinstalatera u građevinskom sektoru“. Ukupno 58 lica različitog porekla i različitih zanimanja je pohađalo i uspešno završilo obuke koje su organizovane u bliskoj saradnji sa opštinom kako bi se izgradili kapaciteti opštinskog osoblja i članova deset seoskih radnih grupa iz područja liderstva, upravljanja i energetske učinkovitosti.

Petnaest učesnika je završilo dvodnevnu obuku pod nazivom „Razvoj i primena liderskih veština“. Deset polaznika je iz seoskih radnih grupa iz regiona Opolje i Gora, a pet tehničko osoblje opštinske radne grupe. Instruktori su procenili da je opšti cilj obuke postignut, tako da će od sada svi učesnici moći da koriste znanja o učinkovitom liderstvu, komuniciranju i rešavanju problema.

Druga obuka pod nazivom „Upravljanje kancelarijom“ je bila malo duža i trajala je 19 dana. Sedamnaest učesnika iz svih opštinskih direktorata su pohađali obuku o poboljšanju veština kod kancelarijskog poslovanja kako bi postali učinkovitiji u organizacionim sposobnostima, timskom radu i osnovnim veštinama rada na kompjuteru. Obukom su obuhvaćene osnovne oblasti upravljanja kancelarijom kao što su: formiranje filozofije upravljanja kancelarijom, razvoj veština u upravnom odlučivanju, pružanje pomoći u shvatanju značaja određivanja prioriteta, upravljanje vremenom, vođenje evidencije, unos podataka, itd., razvijanje neophodnih veština i znanja kako bi se prepoznale prednosti i nedostaci članovi tima, rad u sklopu tima, procena učinkovitosti članova tima i razvijanje osnovnih kompjuterskih veština koje pomažu u stvaranju i predstavljanju informacija. Svrha obuke se sastojala u pružanju praktičnih veština koje će imati neposredan uticaj na svakodnevni život učesnika obuke. Pored toga, obuka je osmišljena kako bi stvorila dublji odnos između učesnika koji će da traje i posle obuke. Ovakav odnos se pokazao uspešnim i na primeru opštinskih kancelarija i na primeru zajednica kojima služe.

Pošto se u blizini sela uskoro otvara fabrika farmerki, lokalna radna grupa je prihvatila predlog koji je uklopljen u projekat „Art Gold“ Programa Ujedinjenih nacija za razvoj u Dragašu. U novembru 2012. godine, lokalna nevladina organizacija „Inicijativa žena“ je započela sa obukom iz šivenja.

Iako je u sklopu projekta Programa Ujedinjenih nacija za razvoj na teritoriji opštine Dragaš planirano organizovanje obuke u energetsom sektoru, molba za organizovanje takve obuke je došla od opštine, odn. od opštinske radne grupe i od nekoliko seoskih radnih grupa. Seoske radne grupe su opravdale molbu tvrdnjama da lokalne zajednice pate od nedostatka znanja i iskustva u sprovođenju tehnologija obnovljivih izvora energije, uključujući i instalaciju solarnih sistema za grejanje vode, kao i primenu energetske učinkovitosti u radu zanatlija i vodoinstalatera u građevinskom sektoru. Tako je Program Ujedinjenih nacija za razvoj organizovao petodnevnu praktičnu obuku iz instaliranja solarnih sistema za grejanje vode. Obuka je bila praktičnog karaktera i sastojala se od instalacije pravog solarnog sistema za grejanje vode u Domu zdravlja u selu Brodosavce. Solarni sistem za grejanje vode koji je tokom obuke instaliran u Domu zdravlja predstavlja donaciju. Sedam učesnika među kojima se našlo opštinsko tehničko osoblje i lokalne privatne zanatlije (vodoinstalateri) je sa uspehom završilo obuku. Lokalne zanatlije i vodoinstalateri su uglavnom obučavani u pravilnom izboru, instalaciji i održavanju solarnih sistema za grejanje vode u malim preduzećima i privatnim kućama. Trinaest tehničkih radnika opštine i sedam učesnika iz različitih sela je tokom trodnevne obuke pod nazivom „Primena energetske učinkovitosti u radu zanatlija i vodoinstalatera u građevinskom sektoru“ razvilo odn. povećalo kapacitete u pravilnom izboru i instalaciji energetski učinkovitih materijala u privatnim i javnim objektima pri postavljanju spoljne termoizolacije zgrade.

Polaznici obuke su brojali pripadnike obe zajednice koje žive na teritoriji opštine Dragaš odn. i Albance i Gorance odn. Bošnjake. Učešće žena u obukama o razvoju i primeni liderskih veština i u obuci o upravljanju kancelarijom je bilo zadovoljavajuće. Žene nisu učestvovala u obukama o instalaciji solarnih sistema za grejanje vode i primeni energetske učinkovitosti u radu zanatlija i vodoinstalatera u građevinskom sektoru što je, možda, zbog prirode tih zanimanja i trenutnog nepostojanja ciljnih grupa među ženama.

Nakon završetka sve četiri obuke je usledila ceremonija uručivanja uverenja o završenoj obuci. Uverenja o završenoj obuci su predali gđa Osnat Lubrani, Koordinator Ujedinjenih nacija za pitanja razvoja i Stalni predstavnik Programa Ujedinjenih nacija za razvoj na Kosovu, i gradonačelnik opštine Dragaš, gđin Salim Jenuzi. „Tako mi je drago što je Program Ujedinjenih nacija za razvoj, uz podršku opštine, omogućio organizovanje ovih radionica. Nadam se da su polaznici stekli nova znanja koja će im koristiti u svakodnevnom radu i doprinosenju sveukupnom razvoju opštine“.

Posle odavanja priznanja Programu Ujedinjenih nacija za razvoj za podršku kod obuke, gradonačelnik Salim Jenuzi je polaznicima pozeleo uspeh u daljim prilikama za razvoj njihovih veština. Gradonačelnik je izrazio predanost opštine da u potpunosti podrži sve druge buduće obuke organizovane od strane Programa Ujedinjenih nacija za razvoj ili drugih organizacija kako bi se podržao razvoj opštine Dragaš.

Svakodnevica 25 žena i devojčica se promenila. Počele su da pohađaju obuku tri puta nedeljno u trajanju od po tri sata po času. Pune entuzijazma da nauče što više mogu o tehnikama šivenja, iskoristile su priliku da se druže sa drugima i da razmene mišljenja o njihovim problemima i brigama.

Povodom 8. marta, Međunarodnog dana žena, organizovale su izložbu svojih kreacija i tako predstavile znanje koje su stekle tokom obuke.

Ova aktivnost je otvorila vrata ne samo za održavanje praktične obuke već i za otvaranje diskusije o rodnoj ravnopravnosti u obrazovanju, zapošljavanju, imovini i sl., koju je predvodio Opštinski službenik za rodna pitanja.

„Nije da se naša prava ne poštuju, nego problem leži u tome da mi ne tražimo naša prava. Od rođenja nas uče nas da se ponašamo kao da nismo ravnopravne sa muškarcima“
izjavila je Minire Bajrami, jedna od učesnica.

Međutim, sve žene se slažu da, iako situacija ne može da se promeni za dan ili godinu dana, one mogu da počnu da razmišljaju o menjanju stvari obrazovanjem svoje dece, mlađe braće ili sestara na drugačiji način i promovisanjem otvorenog dijaloga sa roditeljima ili muževima.

JEDAN DAN NA PLANETI ZEMLJI

11. novembar 2011. god. (11. 11. 11. god.)

„Jedan dan na planeti zemlji“ je prvi film koji prikazuje svaku zemljuna svetu istog dana. U filmu su prikazani i izazovi i nade čovečanstva iz ugla raznolike grupe volontera, filmskih stvaralaca, okupljenih u participativni medijski eksperiment. Svetu je u velikoj meri povezan, ogroman, opasan i divan. Prelepa opština Dragaš je prikazana u verziji ovog filma za 2011. godinu.

Žene i muškarci, korisnici poljoprivrednih staklenika iz sela Zli Potok, pričaju o obuci o uspešnomuzgoju paradajza.

Devet porodica koje bi mogle da se okoriste staklenicimasu izabrane na osnovu kriterijuma iz prethodnih iskustava, vlasništva nad zemljom i mogućnosti za navodnjavanje. Poljoprivrednici su počeli da uzgajaju jagode, paradajz i voće koje će da prodaju na lokalnom tržištu. Ukoliko uspeju, planiraju da povećaju i veličinu staklenika i proizvodnju.

Ostali poljoprivrednici pažljivo prate proces. Ako se inicijativa pokaže održivom, otvoriće vrata korišćenju istih tehnika pri uzgoju jagoda ili drugih vrsta voća ili povrća.

Došlo je do razvijanja i sprovođenja i velikog broja projekata za decu.

Učenci osnovnih škola u selu Brod izučavaju hemiju, informatiku, fiziku i biologiju, ali bez praktične vežbe.

U istoj zgradi, zajedno sa osnovnoškolskom decom, je smešteno i jedno predškolsko odeljenje. Oprema u razredu je skoro nepostojeća.

Deca se raduju što mogu da provedu nekoliko sati svakog dana u učionici koja je opremljena svim neophodnim stvarima koje će im pomoći u prvim koracima života.

Seoska biblioteka u selu Belobrod je bila smeštena u staroj zgradi i nalazila se u veoma lošem stanju. Pružanje redovnih bibliotekarskih usluga je bilo otežano.

KS2/222/11/1/RSIA/PERSIANI

SHEKSPIRI

OSNOVNA ŠKOLA U SELU KOSAVCE

Glavna namera ovog projekta je bila ušteda energije i poboljšanje radnih uslova za učenike i nastavnike postavljanjem termalne izolacije spoljnih zidova škole i zamenom vrata i prozora. Projekat je stvorio bolju radnu sredinu i prostor koji je topliji zimi i svežiji tokom letnjih meseci.

Dugoročneprednosti projekta za zajednicu se vide u uštedi drva i uglja koji su korišćeni u školama opštine Dragaš. Takva ušteda će iznositi do 40 % u odnosu kada škola nije imala termalnu izolaciju i kada nije imala vrata i prozore sa većim koeficijentom toplotne provodljivosti. Ovde možemo istaći i smanjenje imisija CO₂gasova u području do kojih dolazi zbog smanjene potrošnje drva i uglja.

SHKOLLA FELLORE "28 NËNTORI"
PRIMARY SCHOOL "28 NOVEMBER"
OSNOVNA ŠKOLA "28 NOVEMBAR"
BRESANË - BRODOSAVCE

Nakon rehabilitacije prostorija, učenici i korisnici biblioteke sada mogu da uživaju u čitanju knjiga i korišćenju Interneta.

Selo Brodosavce, najveće selo u regionu Opolje, ima više od 600 učenika osnovnih škola. Mlado stanovništvo čini većinu žitelja ovog sela. Međutim, u selu nije bilo mnogo mogućnosti za trošenje slobodnog vremena.

Mladi nisu imali mnogo mogućnosti da učestvuju u društvenim i sportskim aktivnostima. Jedino mesto na kojem su se mogli družiti je bio seoski kafić.

Glavni prioritet je postala izgradnja sportskog terena u selu koji bi mogao da koristi čitavoj zajednici i to, preciznije, u dvorištu osnovne škole.

Selo Restelica koje broji 4.698 stalnih stanovnika nije imalo službe za prikupljanje smeća do 2011. godine. U saradnji sa zajednicom, opštinom i preduzećem za prikupljanje smeća, Program Ujedinjenih nacija za razvoj je uspeo da dovede službe za prikupljanje smeća u selo Restelica. Pored toga, očišćeno je osam ilegalnih deponija smeća u selu.

Zbog otežanog pristupa Restelici, preduzeće je angažovalo lice iz sela koje prikuplja smeće od kuće do kuće i dovodi ga do ulaza u selo gde radnici preduzeća mogu da priđu i da ga pokupe svojim kamionom.

Proizvodnja meda predstavlja jedan od doprinosa lokalnoj privredi opštine. Od prikupljanja meda, 2012. godine su stvoreni prihodi u visini od 59.000 evra.

Program podržava 11 pčelara udruženja „Radika med“ u selima Plava i Kruševo sa košnicama, kutijama i hranom za pčele, opremom za vađenje meda i obukom za čuvanje pčela. Program trenutno radi sa četiri udruženja i 36 pčelara na unapređenju proizvodnje, znanja i iskustva, kvaliteta, raznolikosti proizvoda i plasiranju proizvoda na tržište.

1. Osoblje u Centru za porodičnu medicinu koristi toplu vodu koja je zagrejana solarnim kolektorima.

Instalacija solarnih panela za grejanje vode u Centar za porodičnu medicinu je doprinelo smanjenju troškova električne energije i omogućilo bolje pružanje usluga, povećanje nivoa higijene i stvorilo opšte blagostanje u Domu zdravlja.

Program Ujedinjenih nacija za razvoj je sproveo projekat pod nazivom „Instalacija solarnog sistema za grejanje sanitarne vode u Centru za porodičnu medicinu u Dragašu“ kako bi se promovisalo korišćenje solarnih panela za grejanje sanitarne vode.

PRVI SOLARNI SISTEM ZA GREJANJE VODE U CENTRU ZA PORODIČNU MEDICINU

Program Ujedinjenih nacija za razvoj, uz podršku nevladine organizacije „Udruženje za obnovljive izvore energije i energetske učinkovitost“, je sproveo pilot projekat pod nazivom „Instalacija solarnog sistema za grejanje sanitarne vode u Centru za porodičnu medicinu u Dragašu“. Projekat je finansiran od strane vlade Finske kako bi se promovisala upotreba solarnih panela za zagrevanje sanitarne vode u Centru za porodičnu medicinu. Pored toga, svrha projekta je u povećanju energetske učinkovitosti i uspostavljanju stabilnog sistema za snabdevanje toplom sanitarnom vodom u Centru za porodičnu medicinu.

Voda se zagreva korišćenjem kolektora solarne energije koji su postavljeni na krov zgrade, a čuva se u 27 centralnih bolničkih kotlova. Zaposlenici Centra za porodičnu medicinu su obučeni u održavanju solarnog sistema za grejanje vode i kako da izbegnu štetu prouzrokovanu povremenim prekidima u napajanju električnom energijom. Očekivani rezultati dvomesečnog pilot projekta uključuju godišnju uštedu električne energije od 16 MWh, godišnje smanjenje emisija CO₂ gasova od 17,4 tona i godišnje smanjenje troškova električne energije u iznosu od 2.000 evra. Novac koji će biti ušteđen od smanjenja potrošnje električne energije će biti korišćen za ulaganje u Centar za porodičnu medicinu.

Pošto je ovo prvi solarni sistem za grejanje vode u opštini Dragaš, ovaj pilot projekat ima veliku vrednost zbog toga što lokalnoj zajednici demonstrira potencijal obnovljivih izvora energije. Nadajmo se da će povoljni rezultati korišćenja solarne energije u Domu zdravlja namamiti na korišćenje i druge sektore koji su aktivni u regionu, kao npr. mlekare, industriju prerade hrane i, posebno, domaćinstva.

Voda se zagreva korišćenjem kolektora solarne energije koji su postavljeni na krov zgrade, a čuva se u 27 centralnih bolničkih kotlova. Domari Centra za porodičnu medicinu su obučeni u održavanju solarnog sistema za grejanje vode i kako da izbegnu štetu prouzrokovanu povremenim prekidima u napajanju električnom energijom. Svi zaposleni u Centru za porodičnu medicinu su informisani o prednostima instaliranog sistema.

